## ขบวนการซาปาติสตา (Zapatista): ที่มาและความเคลื่อนไหวในสังคมปัจจุบัน

**รวบรวมและเรียบเรียงโดย วรวุฒิ จำลองนาค**

ขบวนการซาปาติสตาหรือกองทัพปลดปล่อยแห่งชาติซาปาติสตา (Ejército Zapatista de Liberación Nacional, EZLN) เป็นกลุ่มปฏิวัติติดอาวุธที่มีฐานที่มั่นในรัฐเชียปัส (Chiapas) ของประเทศเม็กซิโก ซึ่งเป็นรัฐที่มีรายได้น้อยที่สุดในประเทศ ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ.1994 ขบวนการนี้ได้ประกาศสงครามกับรัฐบาลเม็กซิโก โดยมีฐานสังคมส่วนใหญ่เป็นชนพื้นเมือง แต่ก็มีผู้สนับสนุนจากเขตเมืองและนานาชาติผ่านทางเว็บไซต์ ผู้นำขบวนการ คือ รองผู้บัญชาการมาร์โกส หรือ Delegate Zero ซึ่งไม่ใช่ชาวมายาพื้นเมือง แต่เป็นผู้ที่มีความแตกต่างจากผู้บัญชาการซาปาติสตาคนอื่นๆ ขบวนการซาปาติสตาได้รับการตั้งชื่อตามเอมีเลียโน ซาปาตา (Emiliano Zapata) นักปฏิรูปเกษตรกรรมและผู้บัญชาการของกองทัพปลดปล่อยชาวใต้ในสมัยการปฏิวัติเม็กซิโก สมาชิกขบวนการมองว่าตนเองเป็นทายาททางความคิดของซาปาตา และมักมีภาพฝาผนังของบุคคลสำคัญที่เป็นแรงบันดาลใจในหมู่บ้านซาปาติสตา เช่น ซาปาตา, เช เกบารา และรองผู้บัญชาการมาร์โกส นิวยอร์กไทมส์ได้เรียกขบวนการนี้ว่าเป็น**การปฏิวัติแบบโพสต์โมเดิร์น (Postmodern)** เนื่องจากซาปาติสตาเป็นกลุ่มปฏิวัติที่หลีกเลี่ยงการติดอาวุธหลังจากที่กองทัพรัฐบาลเม็กซิโกได้ปราบปรามการลุกฮือของพวกเขาด้วยกำลังในปีเดียวกัน กลุ่มนี้หันมาใช้**ยุทธศาสตร์การต่อสู้แบบใหม่ โดยดึงดูดการสนับสนุนจากชาวเม็กซิโกและกลุ่มสังคมนิยม-อนาธิปไตยจากนานาชาติ พวกเขาใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตในการกระจายข้อมูลข่าวสารและการระดมแรงสนับสนุนจากเอ็นจีโอและกลุ่มนักต่อสู้เพื่อสังคมต่าง ๆ** การเคลื่อนไหวของซาปาติสตายังได้รับการสนับสนุนจากวงดนตรีเช่น Rage Against the Machine และ Leftöver Crack ผ่านเพลงของพวกเขา เช่น People of the Sun จุดยืนของซาปาติสตา คือ การต่อต้านโลกาภิวัตน์และทุนนิยมใหม่ ในขณะที่ในด้านการเมืองภายในชนพื้นเมืองของพวกเขา จุดยืนคือ ต่อสู้เพื่ออำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรของตนเอง โดยเฉพาะสิทธิในที่ดินที่พวกเขาอาศัยอยู่ อุดมการณ์ของซาปาติสตาเป็นส่วนผสมของสังคมนิยมเสรี การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบเสรี มาร์กซิสต์เสรี และแนวคิดทางการเมืองแบบชนพื้นเมืองเผ่ามายา ซึ่งไม่ได้เชื่อมโยงกับอุดมการณ์การต่อสู้ดั้งเดิมของเอมีเลียโน ซาปาตาในด้านการปฏิรูปสังคมเกษตร

ขบวนการซาปาติสตา (Zapatista) ถูกมองว่ามีความเชื่อมโยงกับ**แนวคิดโพสต์โมเดิร์น**ในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการต่อต้านโครงสร้างอำนาจแบบเดิมและการสร้างความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการเมือง ขบวนการนี้ได้รับการกล่าวขานว่าเป็น**การปฏิวัติครั้งแรกที่เป็นแบบโพสต์โมเดิร์น** เนื่องจากการที่พวกเขาหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรงและเลือกที่จะใช้ยุทธศาสตร์การต่อสู้แบบใหม่ที่ไม่พึ่งพาอาวุธ แต่ใช้การสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตเพื่อกระจายข้อมูลและระดมการสนับสนุนจากชาวเม็กซิโกและกลุ่มสังคมนิยม-อนาธิปไตยจากทั่วโลก การเคลื่อนไหวของพวกเขาได้รับการสนับสนุนจากวงดนตรีและศิลปินที่มีอิทธิพล ซึ่งช่วยให้ขบวนการได้รับความสนใจและการสนับสนุนจากสาธารณะอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ ขบวนการซาปาติสตายังมีการใช้ภาษาและสัญลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ ซึ่งสะท้อนถึงความเป็นโพสต์โมเดิร์นในการสร้างความหมายและการสื่อสารที่หลากหลายและไม่ตายตัว ขบวนการนี้ไม่เพียงแต่ต่อต้านโลกาภิวัตน์และเสรีนิยมใหม่เท่านั้น แต่ยังมุ่งหวังที่จะสร้างสังคมที่มีความเป็นอิสระและความเท่าเทียมกันมากขึ้น โดยการส่งเสริมการปกครองตนเองและประชาธิปไตยที่มีฐานรากมาจากชุมชน ขบวนการซาปาติสตาได้แสดงให้เห็นว่าการต่อสู้ทางการเมืองสามารถดำเนินไปได้โดย

ไม่ต้องพึ่งพาโครงสร้างอำนาจแบบเดิม และสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงได้ผ่านการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับหลักการของโพสต์โมเดิร์นที่เน้นการต่อต้านโครงสร้างอำนาจแบบเดิมและการสร้างความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการเมือง การเคลื่อนไหวของขบวนการซาปาติสตาไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การต่อสู้เพื่อสิทธิ์ในที่ดินหรือการปฏิรูปทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการต่อสู้เพื่อสิทธิ์ในการศึกษา สุขภาพ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เท่าเทียมกัน การเคลื่อนไหวนี้ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนท้องถิ่นและกลุ่มนานาชาติที่มีความคิดเห็นทางการเมืองที่หลากหลาย ซึ่งทำให้ขบวนการซาปาติสตามีความเข้มแข็งและสามารถดำเนินการต่อสู้ได้อย่างยั่งยืน

ขบวนการซาปาติสตา (EZLN) และหนังสือ Empire (2000) ของ Hardt และ Negri มีความเชื่อมโยงทางความคิดที่น่าสนใจ โดยทั้งสองมีรากฐานมาจากการวิพากษ์วิจารณ์ต่อระบบทุนนิยมและการปกครองแบบรัฐชาติ ขบวนการซาปาติสตาเป็นตัวแทนของการต่อสู้เพื่อสิทธิและอัตลักษณ์ของชนพื้นเมืองในเม็กซิโก โดยมีการผสมผสานระหว่างทฤษฎีการเมืองจากอนาธิปไตยและสังคมนิยมแบบตะวันตกเข้ากับวัฒนธรรมและปรัชญาของชนพื้นเมืองท้องถิ่น ในขณะที่หนังสือ Empire นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจในยุคโลกาภิวัตน์ และการเกิดขึ้นของรูปแบบการปกครองใหม่ที่ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในระดับรัฐชาติ

EZLN ไม่ได้มุ่งหมายที่จะยึดครองอำนาจรัฐ แต่พยายามสร้างรูปแบบการปกครองที่เป็นอิสระและเป็นของชุมชนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประชาธิปไตยแบบสุดขั้วและสังคมนิยมแบบอิสรนิยม พวกเขาใช้หลักการ "preguntando caminamos" (ถามไถ่และมุ่งหน้า) และ "mandar obedeciendo" (การนำโดยการตาม) ซึ่งเป็นหลักการที่มีต้นกำเนิดจากชุมชนพื้นเมืองมายันบางชุมชนที่พวกเขาได้ทำงานด้วยกัน ในทางกลับกัน Empire กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของอำนาจที่เกิดจากการเคลื่อนไหวของมวลชนและการต่อสู้ของกลุ่มต่างๆ ที่กระจายอยู่ทั่วโลก ซึ่งไม่ได้มีศูนย์กลางอำนาจเช่นเดียวกับรัฐชาติ

ทั้งขบวนการซาปาติสตาและหนังสือ Empire มีความเห็นร่วมกันในเรื่องของการต่อต้านระบบทุนนิยมและการปกครองแบบรัฐชาติ พวกเขาเสนอวิธีการต่อสู้และการปกครองที่แตกต่างจากระบบที่มีอยู่ โดยเน้นที่การมีส่วนร่วมของประชาชนและการสร้างสังคมที่เป็นธรรมและเท่าเทียมกัน ขบวนการซาปาติสตาได้สร้างแบบอย่างในการปกครองที่เป็นอิสระและเป็นของชุมชนเอง ซึ่งเป็นการต่อต้านต่อระบบทุนนิยมและรัฐชาติที่มีอยู่ ในขณะที่หนังสือ Empire ก็เสนอแนวทางในการเข้าใจและต่อสู้กับรูปแบบการปกครองใหม่ที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้น ขบวนการซาปาติสตาและหนังสือ Empire จึงมีความเชื่อมโยงกันทางความคิดในการต่อสู้เพื่อสังคมที่เป็นธรรมและเท่าเทียมกัน โดยมีการต่อต้านระบบทุนนิยมและการปกครองแบบรัฐชาติเป็นหลัก พวกเขาทั้งสองมีอิทธิพลต่อการเคลื่อนไหวทางสังคมและการต่อสู้เพื่อสิทธิในหลายๆ ที่ทั่วโลก และยังคงเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้คนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้นต่อไป

ขบวนการซาปาติสตา (EZLN) ยังคงมีบทบาทอย่างต่อเนื่องในการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองในเม็กซิโก ตั้งแต่การก่อตั้งในปี 1994 พวกเขาได้เน้นย้ำถึงการต่อสู้เพื่อสิทธิและเอกราชของชนพื้นเมือง และได้สร้างชุมชนที่มีการปกครองตนเองภายใต้หลักการของประชาธิปไตยแบบตรงและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ขบวนการ

ซาปาติสตาได้พัฒนาโครงสร้างการปกครองและการจัดการที่เป็นอิสระซึ่งรวมถึงการศึกษา สุขภาพ และการเกษตรที่ยั่งยืน พวกเขายังคงรักษาความเป็นอิสระจากรัฐบาลกลางของเม็กซิโกและได้รับการสนับสนุนจากชุมชนระหว่างประเทศ

การเคลื่อนไหวของพวกเขาได้รับการยอมรับว่าเป็นตัวอย่างของการต่อสู้เพื่อสิทธิพื้นฐานและการปกครองตนเองที่ประสบความสำเร็จ แม้ว่าจะมีความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมือง รวมถึงความรุนแรงจากกลุ่มอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้น ขบวนการซาปาติสตายังคงมีอิทธิพลในการสร้างแบบอย่างให้กับการเคลื่อนไหวทางสังคมอื่นๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการต่อสู้เพื่อสิทธิของชนพื้นเมืองและการปกครองตนเอง

ในการฉลองครบรอบ 30 ปีของการก่อตั้ง ขบวนการซาปาติสตาได้แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการสร้างสังคมที่เท่าเทียมและยุติธรรม พวกเขาได้จัดกิจกรรมและการประชุมที่เน้นการแลกเปลี่ยนความคิดและการสนับสนุนระหว่างชุมชนต่างๆ ทั่วโลก การเคลื่อนไหวของพวกเขายังคงเป็นแรงบันดาลใจและเป็นตัวอย่างให้กับการต่อสู้เพื่อสิทธิและความเป็นอิสระในหลายๆ ที่ทั่วโลก ดังนั้น สามารถกล่าวได้ว่าขบวนการซาปาติสตายังคงประสบความสำเร็จในการสร้างและรักษาชุมชนที่มีอำนาจตนเองและการปกครองที่เป็นอิสระ แม้จะมีความท้าทายที่ยังคงมีอยู่

**แหล่งข้อมูลอ้างอิง**

https://www.britannica.com/topic/Zapatista-National-Liberation-Army

https://en.wikipedia.org/wiki/Zapatista_uprising

https://en.wikipedia.org/wiki/Empire_(Hardt_and_Negri_book)